

Każdego Adwentu chrześcijańskie domy na całym świecie wypełnia tradycja, która łączy nas z sercem tajemnicy Bożego Narodzenia: szopka. Wśród postaci, które ją tworzą, uwagę często przyciągają dwie na pozór drugorzędne postacie: wół i osioł. Te pokorne zwierzęta, zawsze obecne przy żłóbku, gdzie leży Dzieciątko Jezus, są stałym elementem tradycji chrześcijańskiej. Co jednak symbolizują? Czego mogą nas nauczyć dziś, w świecie tak różnym od Betlejem sprzed ponad dwóch tysięcy lat?

Historyczne pochodzenie wołu i osła w szopce

Co ciekawe, kanoniczne Ewangelie (Mateusza i Łukasza, jedyne opisujące narodziny Jezusa) nie wspominają wprost o wołu i osle przy żłóbku. Skąd więc wzięła się ta tradycja? Odpowiedź znajduje się w Starym Testamencie i bogatej tradycji chrześcijańskiej rozwijanej na przestrzeni wieków.

W Księdze Izajasza (1,3) czytamy: „*Wół rozpoznaje swego pana, a osioł żłób swego właściciela. Izrael jednak nie zna, mój lud niczego nie rozumie*”. Ten proroczy fragment został zinterpretowany przez Ojców Kościoła jako zapowiedź pokory i posłuszeństwa, które miały otaczać narodziny Chrystusa. Wół i osioł symbolizują tych, którzy mimo swej prostoty lub z pozoru niewielkiego znaczenia, rozpoznają swojego Pana i są obecni przy Jego przyjściu.

Dodatkowo Ewangelie apokryficzne, takie jak *Protoewangelia Jakuba* czy *Ewangelia Pseudo-Mateusza*, wyraźnie wspominają o obecności tych zwierząt przy żłóbku, wzmacniając ich obecność w przedstawieniach narodzin Chrystusa. Chociaż te teksty nie należą do kanonu biblijnego, głęboko wpłynęły na sztukę i tradycję chrześcijańską, czyniąc wołu i osła nieodłącznymi postaciami w szopce.

Symbolika teologiczna i duchowa wołu i osła

Wół i osioł nie są postaciami przypadkowymi; ich obecność przy żłóbku niesie głębokie znaczenie teologiczne i duchowe:

1. **Pokora i służba:** Wół, zwierzę pociągowe i robocze, symbolizuje pokorę i bezinteresowną służbę. W kontekście szopki jego bliskość z Dzieciątkiem Jezus przypomina nam, że Syn Boży wszedł w ludzką rzeczywistość w środowisku prostoty, przyjmując skromność i służbę od samego początku.
2. **Dwoistość ludzkości:** Osioł, zwierzę hybrydowe i bezpłodne, w tradycji chrześcijańskiej był postrzegany jako reprezentacja ludzkości oddalonej od Boga, podczas gdy wół symbolizuje tych, którzy rozpoznają swoją zależność od Stwórcy. Jednak oboje dzielą przestrzeń żłóbka, co pokazuje, że Chrystus przyszedł, by odkupić

całą ludzkość, niezależnie od jej stanu.

3. **Rozpoznanie przez pokornych:** W przeciwieństwie do potężnych tego świata, zwierzęta w szopce są pierwszymi, które zbliżają się do Zbawiciela. To podkreśla ewangeliczne przesłanie, że Królestwo Boże należy do prostych i pokornych sercem.

Wół i osioł w tradycji artystycznej i liturgicznej

Na przestrzeni wieków sztuka chrześcijańska uwieczniła wołu i ośła w niezliczonych obrazach, rzeźbach i szopkach. Artyści tacy jak Giotto, w swoich freskach w bazylice św. Franciszka w Asyżu, czy El Greco w przedstawieniach Bożego Narodzenia, włączają te zwierzęta jako cichych, lecz wymownych świadków tajemnicy Wcielenia.

W XIII wieku św. Franciszek z Asyżu, uważany za twórcę pierwszej żywej szopki, wyraźnie uwzględnił wołu i ośła w swojej inscenizacji narodzin Chrystusa, na stałe wpisując je w chrześcijańską tradycję ludową.

Chociaż liturgia nie wspomina bezpośrednio o tych zwierzętach, duch ich symboliki znajduje odzwierciedlenie w tekstach i pieśniach bożonarodzeniowych, które podkreślają pokorę i adorację wobec tajemnicy Boga, który stał się człowiekiem.

Lekcje dla współczesnego świata

W świecie naznaczonym pośpiechem, materializmem i duchowym zagubieniem wół i osioł zapraszają nas do zatrzymania się i refleksji. Te zwierzęta, w swojej prostocie, uczą nas głębokich prawd:

1. **Docenianie tego, co istotne:** W żłóbku wielkość objawia się w małości. Wół i osioł przypominają nam, że prawdziwe bogactwo nie tkwi w rzeczach materialnych, ale w rozpoznaniu obecności Boga w codziennym życiu.
2. **Jedność w różnorodności:** Ich współistnienie przy żłóbku symbolizuje, że pomimo naszych różnic wszyscy jesteśmy wezwani do zbliżenia się do Chrystusa. W podzielonym świecie szopka oferuje obraz pojednania i pokoju.
3. **Wartość ciszy i kontemplacji:** Pośród zgiełku świąt Bożego Narodzenia wół i osioł pozostają w milczeniu, kontemplując Dzieciątka. Ten gest zachęca nas do pielęgnowania chwil wewnętrznej ciszy, aby spotkać Boga.

Szopka jako żywa katecheza

Papież Franciszek, w swojej adhortacji apostolskiej *Admirabile Signum* o znaczeniu i wartości

szopki, zachęca nas, by postrzegać szopkę jako „żywą katechezę”. Każda postać, w tym wół i osioł, pomaga nam głębiej zrozumieć tajemnicę Wcielenia i przekazywać wiarę z pokolenia na pokolenie.

Jak mówi papież: *„Szopka przypomina nam, że Bóg, tak jak w Betlejem, rodzi się tam, gdzie życie wydaje się najtrudniejsze, gdzie nie ma nadziei, ale ma również moc przemiany wszystkiego.”* W tej przemianie wół i osioł świadczą, że prostota i pokora stają się miejscem, gdzie mieszka Bóg.

Podsumowanie

Wół i osioł, choć pozornie drugoplanowi, odgrywają kluczową rolę w przesłaniu Bożego Narodzenia. Uczą nas rozpoznawania Boga w małych rzeczach, doceniania pokory i zbliżania się do Zbawiciela z prostym sercem. Przygotowując w tym roku szopkę, pamiętajmy, że te pokorne zwierzęta nie tylko zdobią żłóbek, ale inspirować nas do życia w wierze, nadziei i miłości.

Niech kontemplując szopkę, pozwolimy się przemienić przez odwieczne przesłanie Bożego Narodzenia i, jak wół i osioł, znajdziemy swoje miejsce przy Zbawicielu, stając się cichymi, lecz wiernymi świadkami Jego miłości.